

GÖTEBORGS UNIVERSITET

SAHLGRENSKA AKADEMIN

Institutionen för neurovetenskap och fysiologi
Sektionen för klinisk neurovetenskap och rehabilitering
Enheten för logopedi

Studiehandledning för LOGOPEDISKA INSATSER VID TRAKEOSTOMI, LP6492, 5 hp, vårterminen 2019

I den här studiehandledningen ges mer detaljerad information om kursen, än det som kan hittas i kursplanen. Visst innehåll kan överlappa, men tanken är att den här guiden ska vara mer konkret och användbar under kursens gång, än den mer allmänt hållna kursplanen. Upplägget på föreläsningar och seminarier förklaras närmare. Guiden innehåller också instruktioner för examinationsuppgiften.

Ur kursplanen

Kunskap och förståelse

- Beskriva anatomi och fysiologi som är grunden till röst-, tal- och sväljningsprocessen hos normala vuxna samt hur detta ändrats hos trakeostomerade patienter.
- Beskriva andnings- och sväljningsfysiologi vid olika förutsättningar avseende trakeostomin; med trakeostominäsa, talventil eller propp.
- Förstå fördelar och nackdelar med bedömning av saliv- och sväljfunktion med sk. 'blå-färg' sväljbedömning, fiberskopisk undersökning av sväljning (FUS) samt logopedassisterad videoradiografi (VRG)
- Förstå och kunna diskutera olika respiratoriska parametrar och vitalparametrar rörande logopedisk intervention av de övre luftvägarna, larynx och farynx (inklusive sk. läckande tal)
- Förstå och kunna diskutera olika ventilatorer och ventilatorinställningar som har betydelse vid logopedisk bedömning och behandling (under bedömning av sväljning och/eller tal och röst).
- Redogöra för positiva och negativa indikatorer för att påbörja och för att fortsätta logopedisk intervention.
- Känna till aktuell forskning och evidens bakom logopediska insatser med trakeostomerade patienter.
- Redogöra vilka andra professioner som logopedier samarbetar med (samt deras roll) vid logopediska insatser med patienter med trakeostomi.

Färdighet och förmåga

- Analysera och diskutera patientfall med hänsyn till patientens anamnes, medicinsk status, allmänstatus, trakeostomistatus, samt respiratoriska parametrar och ventilatorparametrar.
- Påvisa förmåga att analysera positiva och negativa indikatorer samt bedömningsresultat för olika typer av logopediska insatser.
- Påvisa förmåga att bedöma patientens saliv/sväljningsförmåga samt larynx- och farynxfunktion med talventil/propp, dessutom ta hänsyn till kliniska tecken för att fortsätta bedömning, avsluta och/eller redogöra en rehabiliteringsplan.
- Påvisa förmåga att leda försök med urkuffning och sk. läckande tal med

specialistsjuksköterska/fysioterapeut samt känna till vilka ventilatorparametrar som kan ändras för att optimera sk. läckande tal.

- Kunna sammanfatta och diskutera patientens larynx- och farynxfunktion samt påverkan på sväljning samt tal- och röstfunktion tillsammans med läkare, sjuksköterska och andra i teamet.
- Argumentera för olika logopediska interventioner och rehabiliteringsinsatser baserade på patientens kliniska tecken och på evidens.

Värderingsförmåga och förhållningssätt

- Under den logopediska bedömningen, kunna analysera positiva och negativa kliniska indikatorer som kan påverka fortsatta logopediska insatser, samt diskutera detta med teamet.
- Redogöra för begränsningar/fördelar med olika typer av logopedisk intervention/rehabilitering till teamet.
- Tillsammans med teamet komma fram till lämpliga logopediska rekommendationer vad gäller larynx-, farynx-, och sväljningsfunktion samt tal och röst.
- Baserat på aktuell evidens och signifikanta fördelar för patienten kunna argumentera för de logopediska insatserna/interventionerna till sjuksköterska, läkare och verksamhetschef.
- Kunna diskutera patientens upplevelse av att vara trakeostomerad och ev. ventilatorbehandlad och ta hänsyn till detta vid logopediska insatser.

Målbeskrivning

Kursmomentet är avsett att ge den förståelse och erfarenhet som krävs för att kunna analysera den trakeostomerade patientens påverkade larynx- och farynxfysiologi samt hur detta kan ändra röst-, tal- andnings- och sväljningsfunktioner. Momentet fokuserar på bedömning av patientens larynx- och farynxfunktion samt röst-, tal- och sväljningsfunktion med trakeostominäsa, talventilpropp och s.k. läckande tal. Kursen avser också att utveckla förmåga att analysera positiva och negativa indikator vid logopedisk bedömning för att antingen fortsätta, justera eller avsluta logopediska insatser. Vidare avser kursen att ge fördjupad kunskap och ökad förståelse av olika ventilator typer och ventilatorinställningar samt deras betydelse för logopedisk bedömning och behandling. Kursen skall bidra till förmågan att kunna sammanfatta och diskutera logopedisk bedömning/intervention med läkare, sjuksköterska, fysioterapeuter m fl. och tillsammans komma fram till lämpliga multidisciplinära rekommendationer för individen. Kursen skall ge färdigheter i att argumentera för olika logopediska interventioner och rehabiliteringsinsatser baserade på individens kliniska tecken och på evidens.

Innehåll

Kursen är inriktad mot logopedisk bedömning och intervention hos trakeostomerade (+/- ventilatorbehandlade) patienter, med fokus på intensivvårdade (IVA) patienter såväl som långvarigt ventilatorbehandlade/trakeostomerade patienter. Logopedisk bedömning och intervention med denna patientgrupp fokuserar på larynx-, farynx-, andnings- och sväljningsfunktion. Kursen har både en teoretisk och praktisk inriktning och syftar till att stödja deltagarna så att den kompetens som krävs för att kunna erbjuda adekvata insatser och rehabilitera dessa patienter förvärfas.

Tillvägagångssätt

Här beskrivs hur seminarier, praktikdel och examinationer är organiserade.

Självständiga studier krävs före, under och efter olika kursdelar. Kursdagar innehåller seminarier, praktiska och konkreta aktiviteter samt grupparbeten runt ett patientfall. Närvaron är obligatorisk.

Kursen är uppdelad i flera delar, varav en skall ske på distans via Webinar/video, men de flesta med närvaro på plats i både Göteborg och i Stockholm:

Datum	Moment	Lärare
<p>Del 1 18 feb</p> <p>13.00-14.30</p> <p>Webinar och självständiga studier</p>	<p><i>Kursintroduktion (via Webinar) samt genomgång i aktuella av artiklar och trakeostomiresurser, detta inför självständiga studier.</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Introduktion till kursen, upplägg osv • Internationella trender och multidisciplinärt teamarbete på IVA • Artikelgenomgång samt artikel fokuserade frågor • Studiegrupper och att stötta varandra via GUL • Resurser och tips för hur deltagaren presenterar sig själv för IVA /ÖNH-mottagning och framtida patientarbete inom kursramen. <p>UPPGIFTER: (1) Efter detta kursmoment skall deltagaren presentera sig själv samt kursens mål angående logopediska och multidisciplinära insatser för patientcentrerat samarbete till relevanta enheter/avdelningar så att framtida patientarbete underlättas. (2) Artikelgenomgång och svara på studiefokuserade frågor (självständiga studier). Läggs upp på GUL. Deadline: 04/03.</p>	<p>Liza Bergström and Katja Laakso</p>
<p>Del 2 4-5 mars</p> <p>10.00-16.30 10.00-16.30</p> <p>2 kursdagar i Göteborg</p>	<p><i>Kursdagar i Göteborg med fokus på:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Orsaker till trakeostomi, komplikationer samt påverkan på anatomi och fysiologi i larynx och farynx (med tanke på dekanyleringspåverkan) • Påverkan på röst, tal, andning och sväljning vid olika förutsättningar avseende trakeostomi (med trakeostominäsa, talventil, propp och 'läckande tal') • Logopediska insatser med trakeostomerade patienter, vad är evidensen och internationell praxis? • Genomgång av artiklar med logopediska insatser och applicering i fokus. 	<p>Liza Bergström</p>
<p>Del 3 20-22 mars</p> <p>10.00-16.30 10.00-16.30 10.00-16.30</p> <p>3 kursdagar i Göteborg</p>	<p><i>Kursdagar i Göteborg med fokus på:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Patient perspektivet. • Kommunikation och alternativ och kompletterande kommunikation, AKK. • Respiratoriska parametrar och ventilator inställningar. • Olika ventilatorer och förberedelser för logopediska insatser med 'läckande tal'. • Genomgång av internationella riktlinjer och logopediska bedömningsprotokol. • Smågrupparbete runt patientfallen och logopediska insatser. 	<p>Liza Bergström and Katja Laakso</p>
<p>Del 4</p> <p>10.00-16.30</p> <p>Praktikdelen 1 dag i v.14, Stockholm</p>	<p><i>Praktikdelen i Stockholm:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Gå bredvid vid bedömning/intervention av en eller flera trakeostomerade patienter. Logopediska insatser analyseras tillsammans och diskuteras både under tiden och efteråt. • Möjligheten/övningen att kunna sammanfatta och diskutera den logopediska bedömningen/interventionen med läkare, sjuksköterska, fysioterapeuter m fl. och tillsammans komma fram till lämpliga 	<p>Liza Bergström + Medarbetaren</p>

Arbeta med egen patient	<p>multidisciplinära rekommendationer för individen ges.</p> <p>UPPGIFT: Eget patientarbete. Efter detta moment skall deltagaren träffa egna trakeostomerade patienter på det egna sjukhuset/kommunen och rapportera till studiegruppen. Med utgångspunkt från detta skall examinationsuppgiften sedan utformas. Under arbetets gång kan man diskutera och ta hjälp av studiegruppen.</p>	
<p>Del 5 9-10 maj</p> <p>10.00-16.30 10.00-16.30</p> <p>2 kursdagar i Göteborg</p>	<p><i>Kursdagar i Göteborg med fokus på:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Fördjupad genomgång av respiratoriska parametrar och ventilatorparametrar. • Genomgång av logopediska insatser för 'läckande tal' (med en ventilator beroende patient, om möjligt). • Fokus på intensivvård och ventilatorbehandlade patienter. Genomgång/diskussion av evidens för tidig logopedisk behandling av dessa patienter, inklusive intervention avseende larynx-/farynxfunktion samt rehabilitering med talventil. 	<p>Anna-Liisa Sutt and Katja Laakso</p>
<p>Examination 23-24 maj</p> <p>10.00-16.30 10.00-16.00</p>	<p>Muntlig och skriftlig presentation av egen trakeostomipatient inklusive åtgärd/rehabilitering, som del av examinationsuppgift (Göteborg). Se ytterligare information nedan.</p>	<p>Liza Bergstöm and Katja Laakso</p>

Examination

Examinationen sker utifrån redovisning av ett eget patientfall, dels genom en skriftlig examinationsuppgift och dels genom en muntlig redovisning. Den skriftliga uppgiften ska omfatta ca 2-3 sidor + referenser. I rapporten skall det ingå bedömning, åtgärd/rehabilitering. Mallen för redovisning av patientfallet ges ut den 23/03. Den muntliga presentationen ska vara 25-30 minuter + 10 minuter för frågor. Den skriftliga uppgiften läggs upp på GUL, deadline: 17/05

Muntliga presentationer sker den 23-24/05.

Därutöver krävs aktivt deltagande i praktikdelen.

Undervisningsspråk:

Engelska och svenska.

Lärare

Kursansvarig är Liza Bergström (liza.bergstrom@gu.se), övriga lärare Katja Laakso (katja.laakso@neuro.gu.se) och Anna-Liisa Sutt.

Administratör

jessica.manzon@neuro.gu.se

Litteratur

Vetenskapliga artiklar ges under kursen.

För att kunna låna och beställa material på universitetsbiblioteket behöver du ett GU-kort eller ett bibliotekskort. Information finns på websidan: <http://www.ub.gu.se/lana/kort/>

Kursutvärdering

Kursvärdering genomförs tillsammans med deltagarna dels fortlöpande, dels i slutet av kursen. Utvärderingen skall vara vägledande för genomförandet av pågående kurs samt för utveckling och fortsatt planering av eventuella kommande kurser. Hela kursen avslutas med en utvärdering på GUL.